

MEDIAPARK - HILVERSUM

natuurtoets

colofon

12 januari 2007

- veldwerk Peter van der Linden
 Bram Schenkeveld
- redactie Bram Schenkeveld
- productie bureau Schenkeveld
 Vistraat 1, 4101 AC Culemborg
 Telefoon: 0345- 534245, Fax: 0345-534028
 Email: schenkeveldbureau@planet.nl
- opdrachtgever gemeente Hilversum
- contactpersonen Hans van Woerkom, gemeente Hilversum
 Tom Eisenburger, gemeente Hilversum

1 Inleiding

Initiatief

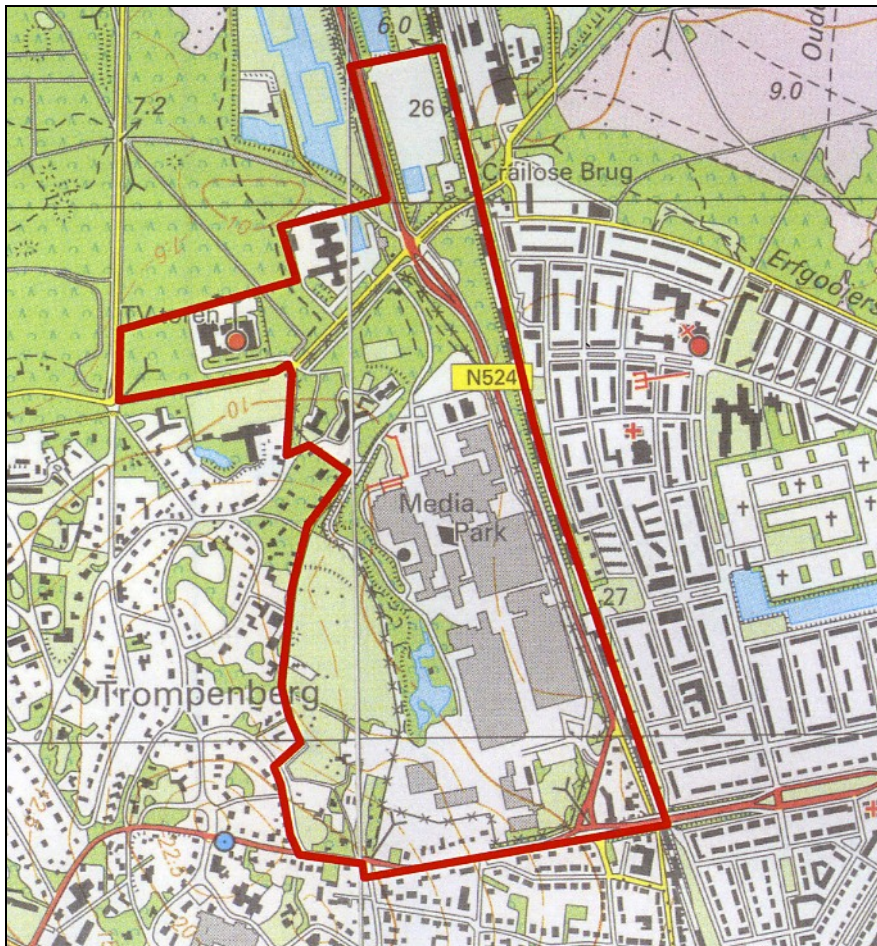
De gemeente Hilversum heeft recentelijk ten aanzien van het mediapark een stedenbouwkundig programma van eisen laten opstellen¹. Dit programma moet de vele uitbreidingsinitiatieven op en rond het park stroomlijnen en heeft deze van een ruimtelijke visie voorzien. Het programma wordt nu uitgewerkt in een bestemmingsplan, waarin het nieuwe gebruik en het te handhaven oude gebruik ook als zodanig worden bestemd.

In een eerdere fase zijn de voorlopige plannen reeds getoetst aan de natuurwetgeving². De conclusie hiervan was dat het provinciaal natuurbeleid, de Boswet, de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurbeschermingswet geen planologische of juridische belemmeringen opwerpen. Dit geldt wel voor de Flora- en faunawet. Er komen in het plangebied (streng) beschermde soorten voor.

Plangebied

Het plangebied bestaat uit het mediapark en zijn omgeving. In deze omgeving worden al media-activiteiten ontplooid of zijn er plannen deze te gaan ontplooiën.

Het plangebied ligt globaal gezien tussen de spoorlijn Hilversum – Bussum en het villagegebied Trompenberg, wordt in het noorden begrensd door de natuurgebieden het Spanderswoud en Zanderij Crailo en in het zuiden door het dichte, centrale stedelijk gebied van Hilversum aan de overzijde van de Insulindelaan. Het plangebied is ca. 75 ha groot.

figuur 1: ligging plangebied (rood omkaderd)

Flora- en faunawet

Deze notitie gaat in op de betekenis van de nieuwe Flora- en Faunawet voor het nieuwe bestemmingsplan. Deze wet regelt sedert 2002 de bescherming van een groot aantal planten- en diersoorten. Voor handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen betreffende planten op hun

¹ KCAP, 2006: Media Park Hilversum Stedenbouwkundig programma van eisen

² Croonen Adviseurs, 2005: Verkennend onderzoek natuurwaarden Mediapark

groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving moet ontheffing worden aangevraagd. Bij het aanvragen van een ontheffing moet de initiatiefnemer kunnen aantonen dat het maatschappelijk belang van de ingreep opweegt tegen de te verwachten schade. Er worden 3 categorieën van bescherming (en daarmee toetsingskader) onderscheiden: streng beschermd – beschermd - algemeen. Om ontheffing te krijgen in het geval van streng beschermde soorten zal de initiatiefnemer moeten aantonen dat er geen alternatief is en er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

Vraagstelling

Gelet op het voorgaande dienen er in het kader van de verdere planvorming een aantal vragen beantwoord te worden. Deze zijn:

- Komen er in het plangebied en omgeving (streng) beschermde planten- en diersoorten voor?
- Tot welke categorie behoren deze soorten?
- Kunnen deze soorten schade van het initiatief ondervinden ?
- Kan deze schade eventueel vermeden, gemitigeerd of gecompenseerd worden?
- Om welke randvoorwaarden, uitgangspunten en maatregelen gaat het dan?
- Moeten en kunnen deze in het bestemmingsplan worden vastgelegd?
- En wanneer moet er niet alsnog ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet worden aangevraagd?

Het hieronder beschreven onderzoek heeft tot doel antwoord te vinden op deze vragen.

2 Plan van aanpak

Bij een eerder onderzoek in het Mediapark was al een beroep gedaan op de relevante verspreidingsgegevens van de betreffende PGO's, te weten de Nederlandse Mycologische vereniging, de Zoogdiervereniging VZZ, de Vlinderstichting en de Stichting European Invertebrate Survey Nederland³. Deze gegevens worden hier niet meer gepresenteerd. Wel vormden de resultaten van deze inventarisatie het uitgangspunt voor verder (veld)onderzoek. Deze heeft zich vooral gericht op het blootleggen van de betekenis van het plangebied voor vaatplanten, vleermuizen, Eekhoorn, Boommarter, holtebroeders.

De vaatplanten zijn op 31 augustus 2006 geïnventariseerd door per deelgebied alle minder algemene soorten te noteren. Verder zijn de groeiplaatsen van alle beschermde en bedreigde soorten in kaart gebracht.

Voor de inventarisatie van vleermuizen is tweemaal een nacht het terrein bezocht. Met behulp van een batdetector met tme-expansion zijn de mogelijke jachtgebieden en potentiële roepplekken onderzocht op aanwezige vleermuizen. Het terrein is bezocht op 31 augustus 2006 en 6 september 2006. Het weer was tijdens deze nachten gunstig voor vleermuisinventarisaties.

Er zijn geen (kraam)kolonies of vaste verblijfplaatsen gezocht. De belangrijkste reden is dat de vleermuizen in Nederland uitsluitend tijdens de kraamtijd in groepverband verblijfplaatsen opzoeken; dan zitten soms honderden vrouwtjes met hun jong op een zelfde plek. Na half juli vallen de kolonies uiteen. De structuur van de populatie is dan veel losser met vaak dagelijks wisselende slaapplekken en regelmatig veranderende groepsamenstelling.

Omdat er geen kraamkolonies gezocht konden worden, is bij de gebouwen onderzocht of er potentieel geschikte invliegopeningen aanwezig zijn. Daarnaast zijn de bomen op het terrein onderzocht op aanwezige holten en de potentiële geschiktheid voor vleermuizen. De holten zijn geïnspecteerd met een boomcamera.

De wintertelling van de ijskelder op Heideheuvel is niet verricht, omdat de temperatuur tot ver in december erg hoog was. De vleermuizen zijn dan niet of nauwelijks in winterslaap. Door die omstandigheden zijn de vleermuizen erg kwetsbaar voor verstoring. Volgens de Wet op de dierproeven mag een inventarisatie niet leiden tot onnodige verstoring van de dieren. Voor de telling had in dit kader een ontheffing moeten worden aangevraagd. Aangezien de wintertelling van de ijskelder onderdeel is van de monitoring van de NOZOS/Zoogdiervereniging VZZ was een extra telling niet noodzakelijk en gezien de omstandigheden onverantwoord. Daarbovenop komt dat de telling een dermate afwijkend aantal zou opleveren, dat er geen enkele conclusie anders dan 'aanwezig' aan kan

³ Schenkeveld, A.J.M., 2005: Mediapark-Noord Hilversum ecologische beoordeling aanleg parkeerplaatsen; bureau Schenkeveld, Culemborg.

worden verbonden. De analyse van de overwinterende vlermuizen is daarom volledig gebaseerd op de doorlopende monitoring.

			31 augustus 2006	6 september 2006
temperatuur				
	gemiddeld	°C	15,1	20,7
	maximum	°C	19,4	25,7
	Minimum	°C	8,4	16,6
Neerslag		mm	0,1	0,0
windsnelheid		Bfr	3,3	2,2

tabel 1: weergegevens tijdens de inventarisatiedagen van vlermuizen, weerstation De Blit. (naar: KNMI).

De Eekhoorn is geïnventariseerd door de nesten van dit dagactieve zoogdier te zoeken. Het nest van de eekhoorn is duidelijk te onderscheiden van vogelnesten door de vorm en het gebruikte nestmateriaal. Het nest van een eekhoorn is rond, heeft een dakje en is gemaakt van fijn materiaal (dunne takken, bladeren, haren). Het nest van een Ekster lijkt hierop, maar er worden nooit dunne twijgjes, bladeren of haren gebruikt.

Tijdens de veldbezoeken in augustus/september is eveneens gelet op de aanwezigheid van (grotere) vogels, die in holtes broeden zoals spechten, Bosuil, Holenduif, mezen. Bij de inspectie van de boomholtes is ook gelet op aanwezigheid van nestmateriaal.

De actuele stand van zaken met betrekking tot de aanwezigheid van Boomarter in het gebied is afkomstig van dr. H.J.W. Wijsman, wonende te Laren en lid van de Werkgroep Boomarter Nederland van de VZZ.

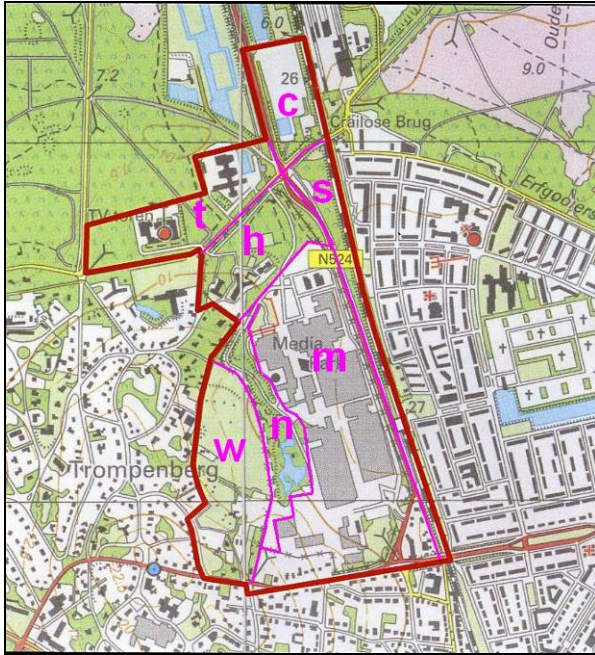
De resultaten van deze en eerdere inventarisaties worden in hoofdstuk 3, natuurwaarden, besproken. Vervolgens wordt in hoofdstuk 4, effecten, beoordeeld of het initiatief mogelijk negatief is voor de betreffende soorten.

In het laatste deel van deze notitie worden natuurvriendelijke randvoorwaarden en uitgangspunten voor het nieuwe plan voorgesteld. Deze zijn voor een belangrijk deel bedoeld de schade te vermijden, mitigeren en compenseren. Tenslotte wordt nog aandacht besteed aan de noodzaak al dan niet ontheffing aan te vragen.

3 Natuurwaarden

Flora

Bijlage 1 geeft een alfabetische opsomming van alle in het gebied aangetroffen bijzondere en karakteristieke plantensoorten met in de daaropvolgende kolommen of ze een beschermde status hebben (1-3), of ze op de nationale lijst van bedreigde soorten staan (EB, BE, KW, GE), hun natuurwaarde (1-100), hun voorkomen in Nederland (UFK_90 = uurhokfrequentieklasse in 1990, 1-9), hun preferente ecotoop (Ecotp1, Ecotp2 en Ecotp3) en het deelgebied waarin ze zijn aangetroffen. De verspreiding van de deelgebieden staat afgebeeld in figuur 2.

figuur 2: verspreiding deelgebieden; c= Crailo, h= Heideheuvel, m= Mediapark, n= NOS-tuin, s= Spoorzone, t=televisietoren, w= Heksenweitje.

Deelgebiedbeschrijving

Deelgebied Crailo betreft een voormalige zandafgraving, waarin een schaatsbaan en later een zwembad zijn aangelegd. De steile randen zijn beplant met eik, Robinia en populier. Het terrein is nu verlaten en begroeid met ruigte en struweel.

Heideheuvel betreft een oude villa met parkbos (uit 1875), waarin zich eerst een zorginstelling (herstellingsoord) en later een mediabedrijf en onderwijsinstelling vestigde.

Het Mediapark is eveneens tamelijk recentelijk (1963) ontstaan in voorheen een zandafgraving.

De NOS-tuin is in de tachtiger jaren van de vorige eeuw aan de rand van deze afgraving aangelegd en bedoeld als natuurtuin (ontwerp J. Boon, 't Goy-Houten).

Het bos langs het spoor betreft voor een deel dennenbos (heideontginningsbos) en voor een ander deel doorgeschoten eikenhakhout (op een wal).

Het bos rond de Televisietoren betreft eveneens heideontginningsbos met Grove den als hoofdhoutsoort. Het bos is minder dan 100 jaar oud.

Het Heksenweitje tenslotte is een overhoek, enig overblijfsel van de Hilversumsche Engh, nu in beheer als natuurgebied (natuurdoeltype bloemrijk grasland). Het wordt ook gebruikt om de verzamelde neerslag van het Mediapark te infiltreren.

Vijver NOS-tuin

parkbos Heideheuvel

Er is slechts 1 wettelijk beschermde plantensoorten in de zin van de Flora- en Faunawet aangetroffen. Dit is Brede wespenorchis. Deze groeit in het plantsoen (heesterborder) in het Mediapark en de NOS-tuin. De soort is algemeen beschermd (categorie 1).

Verder is er tijdens deze inventarisatie 1 rode-lijstsoort (2004), t.w. Witte munt, waargenomen. Witte munt groeit in de hei in de NOS-tuin. Rode-lijstsoorten zijn soorten, waarvan het voorkomen in Nederland achteruitgaat. Hun voortbestaan is bedreigd. Deze hebben daarom een natuurwaarde van

nationaal niveau. Daarnaast zijn een aantal andere soorten vanwege hun zeldzaamheid ($UFK \leq 4$) van nationaal belang. Dit is buiten Witte munt Gewone ossentong, Platte dravik, Grote veldbies en Taxus. Er zijn verder een aantal plantensoorten met een natuurwaarde van regionaal niveau (Natwrd. ≥ 8) aangetroffen. Dit betreft Wijfjesvaren, Struikhei, Pilzegge, Tandjesgras, Gewone dophei, Geel nagelkruid, Zandblauwtje, Hengel, Muursla, Gewone salomonszegel, Gewone eikvaren, Viltganzerik. De andere soorten van bijlage 1 zijn van lokaal belang.

Brede wespenorchis bij Studiocentrum

Grote veldbies op Heideheuvel

De NOS-tuin is het meest (bio)divers en heeft ook de hoogste floristische waarde. De som van de natuurwaarden van alle in de NOS-tuin aanwezige plantensoorten is 3-10 keer hoger dan die van de andere deelgebieden. Hierbij moet wel aangetekend worden dat veel soorten als zaad of plantmateriaal zijn ingebracht bij de aanleg. Er groeien na meer dan twintig jaar natuurbeheer zelfs nu nog exoten als *Dianthus furcatus* (bij het VPRO-gebouw) en *Cyperus haspan* (in de vijver). Deze kunnen zich hier blijkbaar handhaven. Er zijn toen ook veel inheemse soorten, die zich nog beter handhaven, ingebracht. Dit geldt vooral voor de grazige stukken. In de gemaaide berm van de Randweg en Videoweg komen verschillende karakteristieke schraalgraslandsoorten (G62) als Akkerhoornbloem, Hard zwenkgras, Gewone rolklaver, Veelkleurig vergeet-mij-nietje, Klein vogelpootje, Viltganzerik en Hazenpootje voor. De grazige vegetatie moet gerekend worden tot de Vogelpootjes-associatie (14Ba01), is soortenrijk en goed ontwikkeld o.a. met (korst)mossen als Gevorkt heidestaartje, Ruig haarmos, Heideklauwtjesmos⁴. De heidestukje zijn moeilijker te onderhouden. Deze moeten steeds ontdaan worden van opslag. Struikhei groeit uit en stort in. Er is geen vegetatieve of generatieve verjonging.

Naast de NOS-tuin hebben ook de deelgebieden Heideheuvel, Spoorzone en Televisietoren enige floristische waarde. Dit betreft vooral bosplanten. Het vegetatietype van het bos op heideheuvel is Beuken-Eikenbos (42Aa02), terwijl die van de Spoorzone en de Televisietoren Berken-Eikenbos (42Aa01) betreft⁵. Grote veldbies is een karakteristieke bosplant. Deze groeit op Heideheuvel en is wel voor 1970 in het betreffende kilometerhok (139-472) aangetroffen, maar daarna nooit meer⁶. Op sommige plekken in Hilversum groeit de soort adventief (= ooit door mensen ingebracht). Het is niet duidelijk of het hier om een natuurlijke standplaats gaat.

Het Heksenweitje en het Mediapark zelf hebben de minste floristische waarde.

De vegetatie van het Heksenweitje moet gerekend worden tot de Rompgemeenschap van Gewoon struisgras en Biggekruid binnen de Struisgrasorde (14BRG06)⁷. De bovengrond is tamelijk voedselrijk, omdat dit deel van de stuwwal vroeger in gebruik was als akker (Hilversumsche Eng). De vegetatie is soortenarm, ook omdat de grasmatten zijn vervuild door zeer extensief en onregelmatig maaibeheer.

De tijdens een eerder ecologisch onderzoek in het plangebied waargenomen bedreigde en beschermde soorten Rond Wintergroen, Gaspeldoorn, Duitse brem, Rietorchis en Akkerklokje zijn niet teruggevonden⁸.

⁴ Schaminee, J. e.a., 1995: De vegetatie van Nederland, deel 3; Opulus Press, Leiden.

⁵ Stortelder, A. e.a., 1999: De vegetatie van Nederland, deel 5; Opulus Press, Leiden.

⁶ Farjon, A. en P.v.d. Linden, 1996: Atlas van de flora van het Gooi; Stichting Milieutijdschrift Gooi, Vechtstreek e.o., Hilversum.

⁷ Schaminee, J. e.a., 1995: De vegetatie van Nederland, deel 3; Opulus Press, Leiden.

⁸ Boer, E. de en J.Reitsma: 1994: Ecologisch onderzoek Mediapark gemeente Hilversum; Bureau Waardenburg, Culemborg.

Paddenstoelen

Tussen 1991 en 2000 zijn in het kilometerhok 139-472 139 paddenstoelsoorten, waaronder 9 van de rode lijst aangetroffen. Een van de rode-lijstsoorten is Hanekam (*Cantharellus cibarius*). De waarnemingen zijn waarschijnlijk vooral in het Spanderswoud, waarvan het deelgebied Televisietoren een onderdeel is, gedaan. Het betreft vooral zogenaamde mycorrhizazwammen. Dit zijn soorten, die samenleven met bomen, Beuk en Zomereik in het bijzonder en hun vruchtlichamen (paddenstoelen) bij voorkeur in aangrenzende gras ontwikkelen. Een flink aantal van de gevonden soorten zoals van het geslacht *Boletus*, *Lactarius* en *Russula* voldoen aan dit profiel.

Er zijn geen beschermde paddenstoelsoorten in Nederland.

Avifauna

Tijdens de inventarisatie zijn de volgende holtebroeders waargenomen: Grote bonte specht, Groene specht, Bosuil, Boomklever, Boomkruiper, Kauw. Er zijn geen nestholten gevonden (zie ook hieronder).

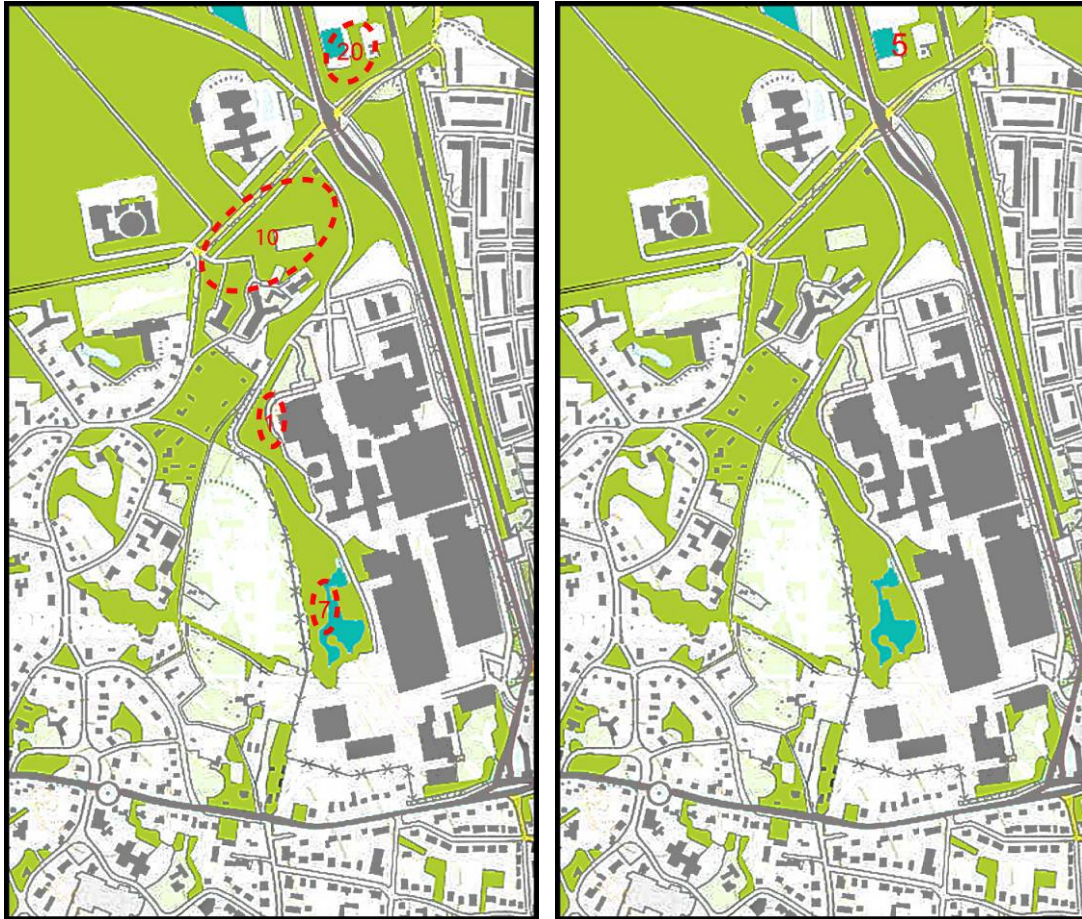
Alle broedvogels zijn streng beschermd. Het is daarom verboden om in het broedseizoen bomen en struiken of andere broedplekken te vernietigen, weg te halen of te verstoren. Nestplaatsen, die elk jaar gebruikt worden zijn ook buiten het broedseizoen beschermd.

Vleermuizen

De meest waargenomen vleermuis is de in Nederland algemene Gewone dwergvleermuis. Rondom de gebouwen op Heideheuvel zijn minstens 10 exemplaren jagend aangetroffen, en op Crailo zijn langs de bosrand zeker 20 jagende dieren waargenomen. Verder zijn boven de vijver in de NOS-tuin iets minder dan 10 dieren gehoord. Elders binnen het onderzoeksgebied zijn af en toe dwergvleermuizen gehoord. Er zijn geen sociale geluiden van de Gewone dwergvleermuis waargenomen.

De Gewone dwergvleermuis is een gebouwbewonende soort, die soms in kolonies van meer dan honderd dieren kan worden aangetroffen. De Gewone dwergvleermuis jaagt vaak rondom en boven straatlantaarns op muggen.

In de gebouwen van Heideheuvel zijn verschillende potentiële invliegopeningen gevonden. Of de gebouwen door de Gewone dwergvleermuis worden bewoond is niet te beoordelen met een onderzoek in het najaar. In figuur 3a staan de waarnemingen van de Gewone dwergvleermuis ingetekend.

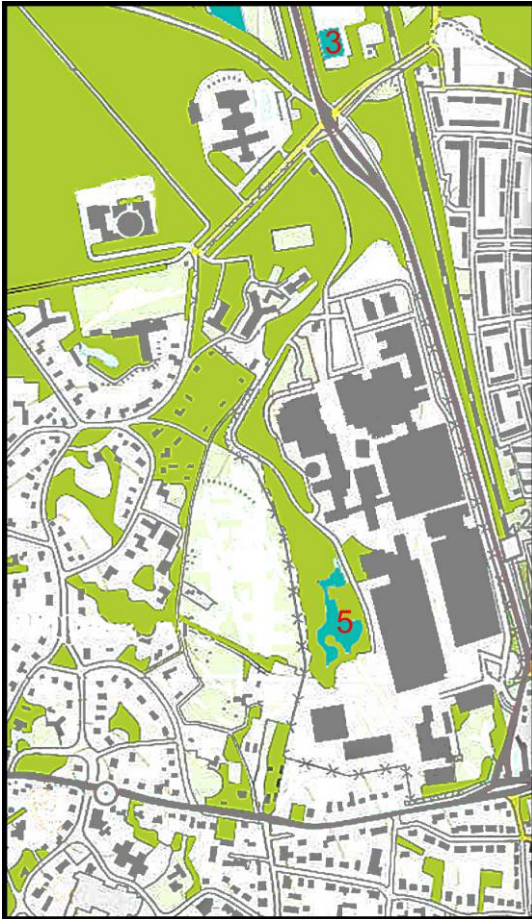

figuur 3a en b: locaties waar de Gewone dwergvleermuis jagend en de Ruige dwergvleermuis jagend en roepend is waargenomen.

De Ruige dwergvleermuis is uitsluitend in deelgebied Crailo aangetroffen. Het zijn ongeveer 5 dieren, waaronder een roepend mannetje. De aanwezigheid van roepende mannetjes geeft aan dat er sprake is van een paarterritorium. Na de paring trekken de vrouwtjes naar de Baltische staten en Oost Polen waar de jongen in kraamkolonies worden geboren. Kraamkolonies van ruige dwergvleermuis zijn in Nederland uiterst zeldzaam. De mannen Ruige dwergvleermuis overwinteren in Nederland meestal in gebouwen, in de zomer worden ze vaak in bomen of platte vleermuiskasten aangetroffen. De waarnemingen van de ruige dwergvleermuis staan op figuur 3b.

De Watervleermuis is jagend boven het water van zowel de vijver in de NOS-tuin als boven het restant van het zwembad Crailo aangetroffen. Vooral de vijver is populair; daar vliegen de dieren gedurende de hele nacht in relatief grote groepen. De Watervleermuis jagend vaak laag vliegend boven min of meer beschut water. Daar harkt de vleermuis met zijn grote achterpoten de insecten van het oppervlakte af. Plekken met drijvende waterplanten worden vermeden. De Watervleermuis is overwegend een boombewonende soort, maar kan af en toe ook in gebouwen worden aangetroffen. Juist buiten het plangebied is een kolonie van de Watervleermuis bekend, mogelijk dat de dieren van de NOS-tuin hier vandaan komen.

Bij het gebouw van Valkiezer, net ten noorden van het deelgebied Crailo is één jagende Laatvlieger aangetroffen. Laatvliegers jagen langs bosranden of lanen. Ze zijn niet gevoelig voor verlichting (niet op kaart).

figuur 4: locaties waar de watervleermuis jagend is waargenomen.

Opvallend is de zeer geringe hoeveelheid vleermuizen boven het Heksenweitje. Er is slechts één overvliegende vleermuis waargenomen. De soort was niet met zekerheid vast te stellen; mogelijk is het een Baardvleermuis. Vanwege de onzekerheid van de waarneming is deze niet op kaart gezet.

	dwergvleermuis	ruige dwergvleermuis	watervleermuis	myotis spec
Heideheuvel	10	-	-	-
Heidetuin NOS-tuin	1	-	-	-
Vijver NOS-tuin	7	-	5	-
Elders NOS-tuin	1	-	-	-
Heksenweitje	1	-	-	1
Crailo	20	5	3	-

tabel 2: de waargenomen vleermuizen binnen het onderzoeksgebied gedurende twee nachten.

Naast de inventarisatie met behulp van de batdetector zijn de aanwezige bomen geïnspecteerd op aanwezige holten. Daarna zijn deze holten met een boomcamera geïnspecteerd op geschiktheid als vleermuisverblijfplaats. In de NOS-tuin en zeker op Heideheuvel staan voornamelijk grove dennen

(*Pinus sylvestris*). In coniferen ontstaan slechts zelden geschikte holten. De belangrijkste geschikte holten zijn namelijk voormalige spechtengaten, en deze zijn door de grote hoeveelheid hars onder de schors van naaldbomen weinig tot niet aanwezig. Inrottingsholten zijn meestal niet geschikt voor vleermuizen.

Er zijn geen bomen gevonden met holten die geschikt zijn voor vleermuizen. De afwezigheid van boombewonende vleermuizen in de vroege schemering is daar ook een aanwijzing voor.

Ijskelder Heideheuvel

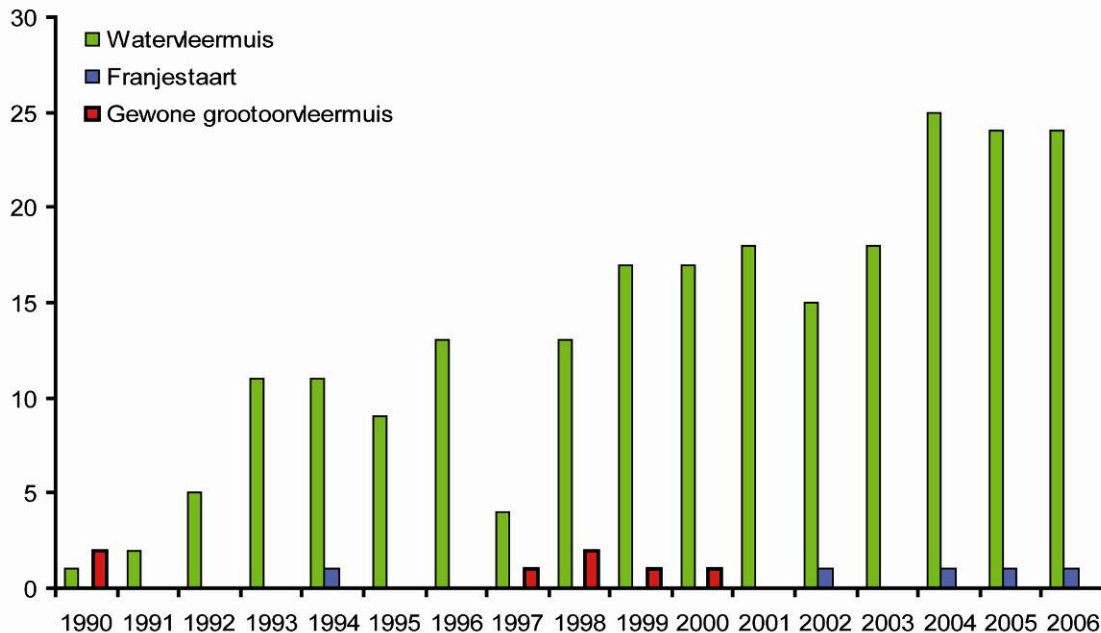
waterpartij Crailo

Op Heideheuvel is een ijskelder die al geruime tijd gebruikt wordt als overwinteringplek voor vleermuizen. Doordat het zeer lang warm is gebleven in 2006 was geen zinvolle inventarisatie van de overwinterende vleermuizen mogelijk, en bovendien strijdig met wetgeving door de gevoeligheid voor verstoring. De ijskelder is echter onderdeel van het monitoringsprogramma van de NOZOS/Zoogdiervereniging VZZ. Hierdoor is er wel inzicht in het gebruik van de ijskelder vanaf het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw. In tabel 3 en figuur 5 staat een overzicht van de aangetroffen dieren.

Soort	datum	Aantal
Franjestaart	10-1-1994	1
Franjestaart	15-2-2002	1
Franjestaart	12-2-2004	1
Franjestaart	02-2-2005	1
Franjestaart	21-2-2006	1
Grootoorvleermuis	15-2-1988	2
Grootoorvleermuis	07-2-1989	1
Grootoorvleermuis	22-1-1990	2
Grootoorvleermuis	07-2-1997	1
Grootoorvleermuis	24-2-1998	2
Grootoorvleermuis	11-2-1999	1
Grootoorvleermuis	28-2-2000	1
Watervleermuis	22-1-1990	1
Watervleermuis	17-1-1991	2
Watervleermuis	27-1-1992	5
Watervleermuis	01-2-1993	11
Watervleermuis	10-1-1994	11
Watervleermuis	30-1-1995	9
Watervleermuis	26-2-1996	13
Watervleermuis	07-2-1997	4
Watervleermuis	24-2-1998	13
Watervleermuis	11-2-1999	17
Watervleermuis	28-2-2000	17
Watervleermuis	15-2-2001	18
Watervleermuis	15-2-2002	15

Watervleermuis	13-2-2003	18
Watervleermuis	12-2-2004	25
Watervleermuis	02-2-2005	24
Watervleermuis	21-2-2006	24
Vleermuis indet.	10-1-1994	2

tabel 3: wintertellingen in de ijskelder te Heideheuvel (bron: NOZOS).

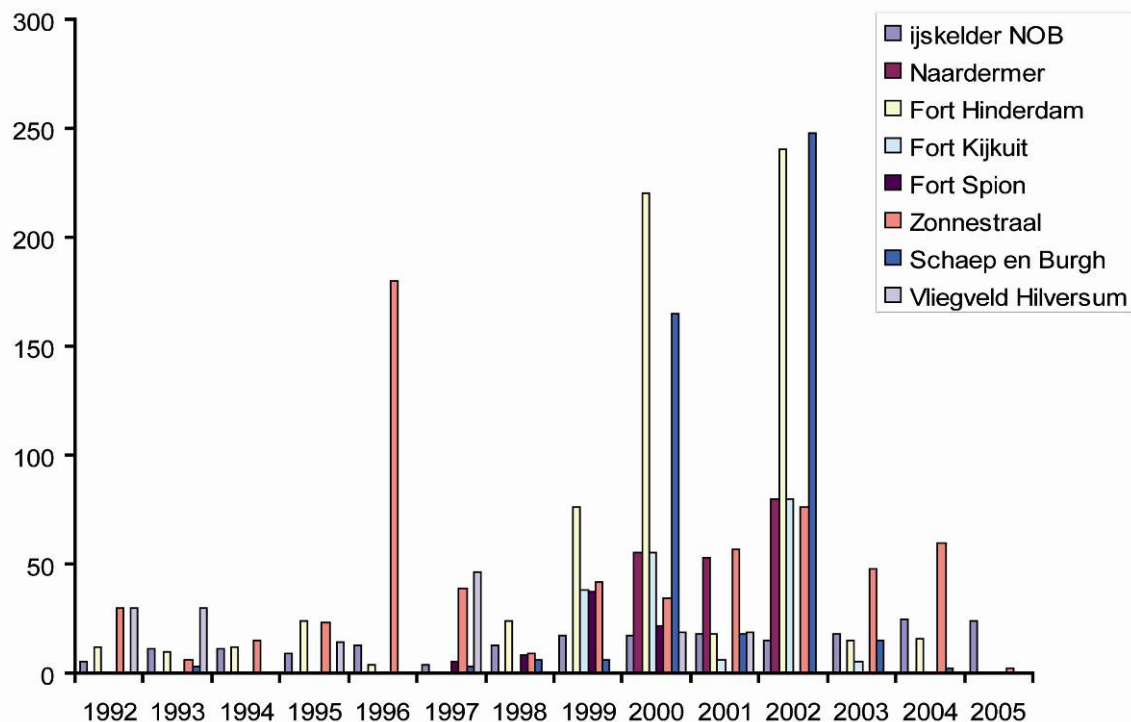

figuur 5: overzicht van de waargenomen vleermuizen tijdens de wintertellingen (Bron: NOZOS/Zoogdiervereniging VZZ).

De Watervleermuis is de meest frequent waargenomen overwinterende vleermuis in de ijskelder op Heideheuvel. Er is een significante toename van het aantal exemplaren. De toename is lineair en gestegen naar ongeveer 25 dieren. Onduidelijk is of de groei van het aantal watervleermuizen doorzet.

Ook in de overwinteringsplekken in de omgeving wordt de Watervleermuis zeer regelmatig aangetroffen, soms in zeer hoge aantallen (zie figuur 6)⁹. Uit de grafiek blijkt dat de groep in de ijskelder niet uitzonderlijk groot is (ook als de duidelijke pieken worden genegeerd). Er is wel een zekere toename te zien van overwinterende watervleermuizen, maar er is geen sprake van een significante stijging, wel van een duidelijke piek in de jaren 1999-2002.

⁹ Linden, P.J.H. van der (2005) Abonnement Wijdmeren. Toelichting zoogdieren. Zoogdiervereniging VZZ/VOFF, Arnhem/Nijmegen.

figuur 6: overwinterende watervleermuizen op verschillende plekken in de omgeving. (Naar: Van der Linden 2005).

De Franjestaart, een zeer zeldzame vleermuis, overwintert met enige regelmaat met één exemplaar in de ijskelder op Heideheuvel. Ook op de andere locaties duikt de Franjestaart onregelmatig op met enkele exemplaren. Ook de Gewone grootoorvleermuis wordt onregelmatig in één of twee exemplaren op Heideheuvel aangetroffen. In de omgeving is de Gewone grootoorvleermuis een regelmatige overwinterende vleermuis, maar telkens in lage aantallen.

Vleermuizen zijn streng beschermd (categorie 3). Ook de winter- en zomerverblijfplaatsen, baltsplekken en vaste vliegroutes zijn beschermd.

Overige zoogdieren

De Boomarter, die de afgelopen jaren 6-7x in het Spanderswoud werd waargenomen is waarschijnlijk dezelfde die in juni 2006 bij Kortenhoeve werd doodgereden¹⁰. Op dit moment is het bos onbewoond, maar kan via de natuurbrug bij Crailo opnieuw vanuit het oosten gekoloniseerd worden. Omdat er op de A1 regelmatig verkeersslachtoffers vallen, moet er in de omgeving van Laren reproductie plaats vinden. Ook Boomarter is streng beschermd (categorie 3).

Er zijn het afgelopen najaar (2006) geen nesten van Eekhoorn gevonden. Deze zijn wel bekend uit het verleden (deelgebieden Heideheuvel en Spoorzone). Eekhoorn is beschermd (categorie 2).

Verder zijn er dit najaar alleen algemeen beschermde zoogdiersoorten (categorie 1) gezien. Dit zijn: Mol, Konijn, Haas, Veldmuis, Aardmuis, Bosmuis, Ree.

Herpetofauna

In het plangebied zijn in 2006 de volgende amfibiesoorten waargenomen: Gewone pad, Bruine kikker. Deze planten zich voort in de vijver van de NOS-tuin. Beide soorten zijn algemeen beschermd (categorie 1).

¹⁰ Mondelinge mededeling dr. H.J.W. Wijsman, 2007.

Vissen

De visfauna van de waterpartijen is niet onderzocht en dus onbekend, maar bestaat waarschijnlijk alleen uit algemene soorten, die zich gemakkelijk verspreiden zoals Drie- of Tiendoornige stekelbaars of zijn uitgezet zoals Graskarper.

Overige fauna

In de databank van de Vlinderstichting zitten van de kilometerhokken 140-472, 139-472 over de periode 1995-2005 verspreidingsgegevens van in totaal zijn 17 soorten dagvlinders, waaronder 2 soorten van de rode lijst, t.w. Heivlinder en Heideblauwtje. Heideblauwtje is ook streng beschermd (categorie 3). Beide soorten zijn in 2005 en 2006 niet in het plangebied gezien en zijn vermoedelijk beperkt tot de Westerheide.

De NOS-tuin is zeer geliefd bij vlinders. De gevarieerde structuur en de aanwezigheid van veel waardplanten zorgt voor grote aantallen Bruin en Bont zandoogje, Zwartsprietdikkopje, Icarusblauwtje en Kleine vuurvlinder¹¹. Bruin zandoogje, Zwartsprietdikkopje en Kleine vuurvlinder zijn ook recentelijk (juli 2006) in het Heksenweitje waargenomen¹². Hier is in 2006 ook een Kolibrievlinder, een nachtvlinder en voorheen zeldzame dwaalgast uit het zuiden, gezien.

De in 2006 waargenomen libellensoorten betreffen slechts algemene soorten als Grote keizerlibel, Gewone oeverlibel, Steenrode en Bruinrode heidelibel, Lantaarntje en Wattersnuffel.

Dit geldt eveneens voor de sprinkhanen: Struiksprinkhaan, Grote groene sabelsprinkhaan, Bruine sprinkhaan.

In het deelgebied Spoorzone zijn op verschillende plekken nesten van de beschermde Behaarde rode bosmier (*Formica rufa*) gezien.

Donderkopjes in vijver Trompendael bij Heideheuvel

Mierenhoop in Spoorzone

Conclusie

De biodiversiteit van het deelgebied NOS-tuin is het grootst. Deze is voor een deel kunstmatig, omdat bij de aanleg veel soorten zijn ingebracht. Door de hoogteverschillen en een gevarieerde vegetatiestructuur is de biodiversiteit ook een natuurlijk gegeven.

Als het gaat om de betekenis van de verschillende deelgebieden voor (streng) beschermde soorten, dan scoort Heideheuvel het hoogst. Dit hangt vooral samen met de haar betekenis als verblijfplaats voor vleermuizen. Ook de deelgebieden NOS-tuin en Crailo zijn belangrijk voor vleermuizen (als jachtgebied).

Bijlage 2 toont alle beschermde soorten, die in 2005 en 2006 in het plangebied zijn waargenomen.

4 Effecten

Initiatief

Het initiatief is alleen nog in grote lijnen uitgeschreven. Het programma behelst een uitbreiding van de bedrijvigheid met 170.000 m² bruto vloeroppervlak (b.v.o.).

¹¹ Boer, E.J.F., 1994: Ecologisch onderzoek Mediapark gemeente Hilversum; bureau Waardenburg, Culemborg.

¹² www.waarneming.nl

Om dit te realiseren zijn nieuwe kantoorgebouwen gepland in de deelgebieden Mediapark, NOS-tuin, Heideheuvel en Crailo. De precieze verdeling hiervan in de ruimte staat nog niet vast. Toch valt er op voorhand al iets te zeggen over de mogelijke effecten. Deze worden hieronder per soortengroep besproken.

Vaatplanten

Er gaan door het initiatief mogelijkwerijs groeiplaatsen van een algemeen beschermde plantensoort, t.w. Brede wespenorchis, verloren. Voor deze categorie soorten hoeft bij ruimtelijke ingrepen sedert maart 2005 geen ontheffing meer worden aangevraagd. Er geldt tegenwoordig een vrijstelling voor de artikelen 8 t/m 12.

Overige flora

n.v.t.

Vleermuizen

Door bebouwing van de open plekken op Crailo, Heideheuvel en de NOS-tuin gaat jachtgebied verloren. Sommige vleermuissoorten zijn verstoringsgevoelig, andere minder. Dwergvleermuizen zijn weinig gevoelig voor verlichting. Voor de Watervleermuis is een toename van de verlichting een slechte ontwikkeling. De Watervleermuis vermijdt verlichte plekken. Dit betekent dat de verlichting rondom de vijver en op Crailo niet mag toenemen. Niet onderzocht is of de nieuwe waterpartijen in de Zanderij Crailo (van GNR) of de voormalige ijsbaan (ten noorden van gebouw United Broadcasting) gebruikt worden als jachtgebied. Deze kunnen mogelijk als alternatief dienen.

Binnen het plangebied zijn geen bomen gevonden die een geschikte holte hebben voor vleermuizen.

Er zijn potentiële verblijfplaatsen in de gebouwen op Heideheuvel voor gebouwbewonende vleermuizen als de Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Dit moet nog onderzocht worden.

In de ijskelder overwinteren verschillende vleermuizen. De ijskelder is als een permanente verblijfplaats te beschouwen en daarmee strikt beschermd. Als er activiteiten (bouwen, maar ook toename verlichting) plaatsvinden aan of in de nabijheid van de overwinteringsplek treedt er verstoring en mogelijk schade op.

De gewone dwergvleermuis is niet kritisch in haar jachtgebied en omvat bovendien een grote populatie. Eventuele verminderde omvang van het jachtgebied heeft daarom een marginaal effect op de populatie en bedreigt deze niet.

Overige zoogdieren

Voor Eekhoorn geldt dat de schade vanwege de lage dichtheid van de soort beperkt blijft. Deze zal nooit de gunstige staat van instandhouding (van de lokale populatie) aantasten. Het verlenen van een ontheffing bij de overtreding van een van de verbodsbepalingen, bijvoorbeeld het vernielen van een nest, wordt bij deze categorie soorten hierop getoetst.

De andere in het gebied aanwezige zoogdiersoorten zijn algemeen beschermd. Hiervoor hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

Broedvogels

Er worden geen vaste nestplekken vernietigd, zodat mits de sloop-, kap- en grondactiviteiten buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd.

Herpetofauna

Het betreft hier alleen algemeen beschermde soorten.

Vissen

n.v.t.

Overige fauna

n.v.t.

Conclusie

De Flora- en faunawet vormt alleen voor wat betreft vleermuizen een mogelijke belemmering voor de realisatie van het initiatief. Het is belangrijk dat bij de verdere planvorming rekening gehouden wordt met:

- beperking van de bebouwing van de belangrijkste jachtgebieden van Watervleermuis en Ruige dwergvleermuis, t.w. de omgeving van de waterpartijen in de NOS-tuin en deelgebied Crailo
- beperking van de toename van de hoeveelheid licht rond de jachtgebieden van Watervleermuis, t.w. de vijver in de NOS-tuin en de waterpartij in Crailo
- onderzoek naar de aanwezigheid van een kraamkolonie van Gewone dwergvleermuis en/of Laatvlieger in de gebouwen op Heideheuvel
- geen uitbreiding van de activiteiten rond de ijskelder.

Als besloten wordt deze randvoorwaarden niet in acht te nemen zal mogelijk ontheffing moeten worden aangevraagd. Bij deze aanvraag dienen ook de mitigatie- en compensatiemaatregelen in beeld te worden gebracht.

5 Randvoorwaarden

In het bestemmingsplan kunnen al een groot aantal bepalingen opgenomen worden die voorkomen dat er natuurschade optreedt. Deze zullen hieronder worden geformuleerd als randvoorwaarden, die in het plan moeten worden omgezet in bestemmingen en voorschriften.

- Er komt een aparte bestemming voor water, groen, bos, natuur, verkeer (inclusief niet-inpandige parkeergelegenheid) en bebouwing.
- Binnen de bestemming water worden maatregelen die de oppervlakte, de kwaliteit, het peil en de diepte verkleinen/verlagen/verminderen verboden of vergunningplichtig. De verwijdering van de harde beschoeiing en de omvorming naar een natuurvriendelijke oever is wel vrij.
- Ook de waterpartij in het deelgebied Crailo wordt als zodanig bestemd.
- De ijskelder wordt eveneens apart bestemd (medebestemming natuur)
- Al het bestaande bos in de deelgebieden Crailo, Heideheuvel, Spoorzone en Televisietoren wordt als zodanig bestemd. Het kappen van bomen valt onder de Boswet (herplantplicht).
- De NOS-tuin krijgt de bestemming groen. Het kappen van bomen valt onder de APV.
- Het Heksenweitje houdt zijn groenbestemming maar wordt voorzien van een wijzigingsbevoegdheid naar water of natuur. Deze wijziging is misschien nodig om ruimte te hebben het verlies van de vijver van de NOS-tuin of de open ruimte op Heideheuvel als jachtgebied voor vleermuizen te compenseren.
- De plaatsing van extra verlichting langs de wegen buiten de bestaande punten wordt vergunningplichtig. De vergunning wordt getoetst aan de toename van de hoeveelheid licht op de jachtplekken van (water)vleermuizen.
- De sloop van de oude gebouwen op Heideheuvel wordt vergunningplichtig. De verlening van de sloopvergunning wordt getoetst aan de aanwezigheid van vleermuizen.

6 Ontheffingsaanvraag ex artikel 75

De oprichting van gebouwen in de NOS-tuin, Heideheuvel en Crailo gaat altijd ten kosten van foerageergelegenheid voor vleermuizen. Hiervoor hoeft normaliter geen ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Het is goed mogelijk dat Zanderij Crailo nog volop ruimte biedt om dit verlies te compenseren. Dat hangt af van het huidig gebruik. Hier moet nog onderzoek naar gedaan worden. Mocht blijken dat er geen uitwijkmogelijkheden zijn dan moet er wel ontheffing worden aangevraagd. Herinrichting en een natuurvriendelijk beheer van het Heksenweitje kan dan compensatie bieden.

Er zijn potentiële verblijfplaatsen in de gebouwen op Heideheuvel voor gebouwbewonende vleermuizen als de Gewone dwergvleermuis. Als er plannen zijn een van deze gebouwen te slopen dan moet hiermee rekening worden gehouden. Daarbij zijn twee maatregelen van belang:

- voorafgaande aan de sloop moeten de potentiële uitvliegopeningen met een loshangende plastic vel worden toegedekt. De vleermuizen kunnen dan wel uitvliegen, maar niet meer naar binnen. Na enkele dagen is het mogelijk te starten met de sloop. Deze maatregel kan niet tijdens de winterslaap of de kraamperiode worden toegepast. Dan is namelijk niet zeker dat alle vleermuizen de verblijfplek hebben verlaten.
- als blijkt dat een kraamkolonie aanwezig is, zal compensatie voor de verblijfplaats moeten worden meegenomen in de nieuwbouw. Er is een sterke voorkeur deze compensatie voorafgaand aan de sloop te bieden.

Als blijkt dat er een kraamkolonie aanwezig is (inventariseren in mei/juni) zal ontheffing ex art. 75 Flora en Faunawet moeten worden aangevraagd.

In de ijskelder overwinteren verschillende vleermuizen. De ijskelder is als een permanente verblijfplaats te beschouwen en daarmee strikt beschermd. Als er activiteiten (bouwen, maar ook toename verlichting) plaatsvinden aan of in de nabijheid van de overwinteringplek zal onderzocht moeten worden door een ecooloog of er in potentie schade wordt veroorzaakt aan de kwaliteit van de verblijfplaats. Als dat het geval is zal compensatie in de vorm van een nieuwe overwinteringplek noodzakelijk zijn. Ook is dan een ontheffing ex art. 75 Flora- en faunawet noodzakelijk.

7 Bijlagen

Bijlage 1: bijzondere en karakteristieke vaatplantensoorten van het Mediapark in Hilversum d.d. 31 augustus 2006.

Bijlage 2: in 2005 en 2006 waargenomen beschermde planten en dieren van het Mediapark.

bijlage 1: bijzondere en karakteristieke vaatplantensoorten van het Mediapark d.d. 2006

Soortnmnr	Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	F&fwet	RLijst2	Natwrd	UFK 90	Ecot 1	Ecot 2	Ecot 3	Deelgebied
000029	Alliaria petiolata	Look-zonder-look			1	8	H47	H48	H69	c/h/n/t
000054	Anchusa officinalis	Gewone ossentong			8	4	P63r			m
000060	Angelica sylvestris	Gewone engelwortel			3	9	R27	R47	H27	n
000119	Athyrium filix-femina	Wijfjesvaren			8	8	H42	H47		n
000173	Calamagrostis canescens	Hennegras			2	8	G22	G27	R24	c/n
000174	Calamagrostis epigejos	Duinriet			1	8	G62	G63	R44	c/n/s
000186	Calluna vulgaris	Struikhei			10	8	G41	G61	H61	n
000202	Cardamine flexuosa	Bosveldkers			5	7	H27	H28		n
000211	Carex acuta	Scherpe zegge			2	8	R27	H27	V17	c
000212	Carex acutiformis	Moeraszegge			3	8	R27	H27		n
000251	Carex pilulifera	Pilzegge			8	7	G41	G61	H61	t
001766	Centaurea jacea	Knoopkruid			4	8	G42	G43	G47	n
000292	Cerastium arvense	Akkerhoornbloem			3	8	G62	G63	G67	n
001759	Ceratochloa carinata	Platte dravik			1	4	G47			n
000349	Convallaria majalis	Lelietje-van-dalen			6	7	H42	H62		h/n/s
000366	Corylus avellana	Hazelaar			4	8	H42	H43	H47	n
001140	Cytisus scoparius	Brem			6	8	H61	H62		c/h/n/t
001199	Danthonia decumbens	Tandjesgras			12	7	G42	G61	G62	s/t
000394	Daucus carota	Peen			3	8	G43	G47k	G63	n
000397	Deschampsia cespitosa	Ruwe smele			6	8	G27	G47	H27	n
000398	Deschampsia flexuosa	Bochtige smele			4	8	G61	R64	H61	n
000406	Digitalis purpurea	Gewoon vingerhoedskruid			4	7	H47	H69		n
000419	Dryopteris dilatata	Brede stekelvaren			4	7	H21	H22	H27	s/t
000421	Dryopteris filix-mas	Mannetjesvaren			6	8	H42	H43	H47	n
000431	Echium vulgare	Slangenkruid			5	6	P63r			n
000454	Epilobium montanum	Bergbasterdwederik			6	8	P48	R48	H47	n
000460	Epipactis helleborine	Brede wespenorchis	1		6	8	H47	H63	H69	m/n
001762	Eragrostis pilosa	Straatliefdegras			1	5	P48t			m
000473	Erica tetralix	Gewone dophei			16	7	G21	G41	H21	t
000480	Erodium cicutarium subsp. cicutarium	Gewone reigersbek s.s.			3	7	P67	G67		n
000489	Euonymus europaeus	Wilde kardinaalsmuts			4	7	H63			h
000490	Eupatorium cannabinum	Koninginnenkruid			2	9	R27	H27	H47	n
001472	Festuca lemanii	Groot schapengras			4	6	G67	H62		n
000526	Filipendula ulmaria	Moeraspirea			4	8	G27	R27	H27	n
000579	Geum urbanum	Geel nagelkruid			8	8	H43	H47	H63	n/s/t
000598	Hedera helix	Klimop			4	8	H42	H47		n
000618	Hieracium laevigatum	Stijf havikskruid			4	8	G62	G67	H62	s
000621	Hieracium pilosella	Muizenoor			3	8	G62	G67		n/s
000658	Ilex aquifolium	Hulst			6	7	H42			h/n/s/t
000669	Jasione montana	Zandblauwtje			9	8	G62			c
000759	Lonicera periclymenum	Wilde kamperfoelie			6	8	H42	H47	H62	h/n
000761	Lotus corniculatus var. corniculatus	Gewone rolklaver			3	9	G43	G47	G62	n
000768	Luzula multiflora subsp. multiflora	Veelbloemige veldbies s.s.			6	8	G22	G42	H42	n
000771	Luzula sylvatica	Grote veldbies			25	3	H42			h
000782	Lysimachia nummularia	Penningkruid			3	9	G27	G47	H27	n
000804	Melampyrum pratense	Hengel			12	6	H62			s
000818	Mentha suaveolens	Witte munt		BE	11	3	G47k			n
000839	Mycelis muralis	Muursla			14	5	P40m	H42	H47	h/n/t
000842	Myosotis discolor	Veelkleurig vergeet-mij-nietje			5	7	G47	G67		n
000865	Nuphar lutea	Gele plomp			4	8	W17	W18		n
000872	Oenothera biennis	Middelste teunisbloem			2	6	P63r	P67		c
000897	Ornithopus perpusillus	Klein vogelpootje			5	8	G62			n
000956	Poa nemoralis	Schaduwgras			4	7	H62	H69		h/n/s/t
000964	Polygonatum multiflorum	Gewone salomonszegel			10	7	H42			n
000978	Polypodium vulgare	Gewone eikvaren			12	7	G62	H62	H63	n
001007	Potentilla argentea	Viltganzerik			8	6	G62			n
001008	Potentilla erecta	Tormentil			6	8	G21	G22	G41	n
001022	Pteridium aquilinum	Adelaarsvaren			6	8	R64	H61		n
000530	Rhamnus frangula	Sporkehout			6	8	H21	H22	H41	n/s
001103	Rumex sanguineus	Bloedzuring			5	7	H47			c
001170	Scrophularia nodosa	Knopig helmkruid			3	8	H42	H47		n
001175	Sedum acre	Muurpeper			2	8	P60m	P63	P67	n
001227	Sorbus aucuparia	Wilde lijsterbes			4	9	H22	H27	H41	h/n
001267	Taxus baccata	Taxus			14	4	H41	H42	H47	h/n/s
001296	Trifolium arvense	Hazenpootje			5	8	P67	G67		n
001299	Trifolium dubium	Kleine klaver			2	9	G47	G67		n
001340	Verbascum nigrum	Zwarte toorts			7	6	G67			n
001368	Vicia sativa subsp. nigra	Smalle wikke s.s.			1	8	G43	G47	G63	n

c=craio
h=heideheuvel
m=mediapark
n=nostuin
s=spoorzone
t=tvoren

bijlage 2: beschermde (ex Flora- en Faunawet 2002) soorten Mediapark 2005-2006

<i>nederlandse naam</i>	<i>wetenschappelijke naam</i>	<i>flora- en faunawet</i>	<i>habitatrictlijn</i>	<i>rode lijst</i>
vaatplanten				
Brede wespenorchis	Epipactis helleborine	1		
zoogdieren				
Aardmuis	Microtus agrestis	1		
Eekhoorn	Sciurus vulgaris	2		
Franjestaart	Myotis nattereri	3	IV	3
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	3	IV	
Gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus	3	IV	
Haas	Lepus europaeus	1		
Konijn	Oryctolagus cuniculus	1		
Mol	Talpa europeua	1		
Ree	Capreolus capreolus	1		
Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii	3	IV	
Veldmuis	Microtus arvalis	1		
Watervleermuis	Myotis daubentonii	3	IV	
broedvogels (alleen holtebroeders)				
Bosuil	Strix aluco	3		
Boomklever	Sitta europaea	3		
Boomkruiper	Certhia brachydactyla	3		
Groene specht	Picus viridis	3		3
Grote Bonte Specht	Dendrocopos major	3		
Kauw	Corvus monedula	3		
amfibieën				
Bruine kikker	Rana temporaria	1		
Gewone pad	Bufo bufo	1		
ongewervelde dieren				
Behaarde rode bosmier	Formica rufa	1		

1= algemeen

2=overig

3=streng beschermd

II, IV=bijlagenr.

0=uitgestorven

1=ernstig bedreigd

2= bedreigd

3=kwetsbaar

4=gevoelig